I чужому научайтесь, Свого не цурайтесь... — Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 203. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го ЛИСТОПАДА 1972 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 2, 1972 No. 203. VOL. LXXIX.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

Середа, 1-го листопада 1972

НЮ ЙОРКСЬКИЙ ЩОДЕННИК „ДЕЙЛІ НЮЗ" провів опитування понад 3 000 осіб у стейті, за кого вони будуть голосувати. Виявилось, що 65 відсотків усіх виборців у стейті Ню Йорк бажають завіддати свої голоси за кандидата Республіканської партії президента Р. Ніксона, а 35 відс. за демократичного кандидата сен. МекҐоверна. В самому місті Ню Йорку за Ніксона мали б віддати свої голоси 56 відс. виборців, а за МекҐоверна 44 відс. виборців.

ФУНДАЦІЯ ФОРДА ПОВІДОМИЛА, що впродовж наступних п'ятьох років вона намірена дати допомоги в сумі 50 мільйонів долярів не для 10 приватних негритянських коледжів, як це було раніше, а щонайменше для 25 таких коледжів. За той же період фундація розприділить ще 50 мільйонів долярів на стипендії та допомогу студентам із менщостевих груп.

МИНУЛОГО ТИЖНЯ В НЮ ЙОРКУ розпочали копати тунель на Другій евеню, де буде прокладена лінія підземної залізниці приблизно до кінця 1980-го року. На церемонії були присутні губернатор стейту Н. Рокефеллер, посадник Ню Йорку Д. Ліндзі й ін., які викидали „першу лопату землі". „Сабвей" пролягатиме від вулиці Вайтголл у південній частині Мангеттену аж до 180-ої вулиці на Бронксі.

БРИТАНІЯ ПРОГОЛОСИЛА „Зелену книгу", яка заповідає радикальну зміну державно - адміністраційної системи в Північній Ірляндії. Докладних подробиць ще не подано, але заповіджено нову конституцію, яка ґарантувала б рівні права католицькій меншині в усіх тих ділянках, в яких та меншина була дотепер покривджена, і так само пропорційне представництво католиків у новому парляменті. Але, щоб заспокоїти протестантську більшість населення, британський уряд запевняє, що Північна Ірляндія залишиться при Британії так довго, як довго бажатиме собі цього більшість тієї країни.

14-ЧЛЕННА СИНОДАЛЬНА РАДА У ВАТИКАНІ ЗАПРОПОНУВАЛА Папі Павлові УІ, щоб у 1974 році відбувся новий міжнародний Синод католицьких єпископів. Синодальна Рада перевела в минулому тижні свої наради. Реакція Папи ще не відома.

В ЮҐОСЛАВІЇ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ фермент в тамошній компартії з приводу зросту націоналізму в усіх трьох національних групах — серед сербів, хорватів і словінців. Тіто, який ніби назверх „об'єктивний" і виступає проти всіх націоналізмів, насправді потурає сербському, як панівному. Йдучи по тій лінії, партія звільнила головного редактора центрального партійного щоденника „Політика" Александра Ненабовіча за його ніби надто ліберальне становище. Формально він сам „зрікся" свого становища.

В ІТАЛІЇ СТАЛАСЯ нова летунська катастрофа. Недалеко південно - італійського міста Барі розбився пасажирський літак і всі його 24 пасажири та три члени залоги — згинули.

ЗАХІДНЯ НІМЕЧЧИНА ВІДКИНУЛА протест Ізраїлю, що його Ізраїль зголосив у зв'язку із звільненням з в'язниці трьох арабських терористів, причетних до вбивства 11-ох ізраїльських олімпійських змагунів у Мюнхені 5 вересня ц. р. Дирекція летунської компанії „Люфтганза" і уряд Західньої Німеччини зайняли однакове становище в цій справі: що вони звільнили трьох арабських в'язнів, щоби рятувати життя 13-ох пасажирів і сімох членів залоги. Ізраїльський уряд займає принципове становище, щоби не піддаватися шантажеві арабських терористів, але не бере на увагу наслідків спротиву фанатичним терористам.

СТАН АМЕРИКАНСЬКОГО ВІЙСЬКА У В'ЄТНАМІ ЗМЕНШИВСЯ до 33.700 осіб. На 1 грудня ц. р. має там залишитись ще тільки 27.000 американських військовиків. Очевидно, коли б прийшло до підписання воєнного перемир'я — темп відкликування вояків буде приспішений. Тим часом припинено обстрілювання берегів Північного В'єтнаму з далекобійних гармат американських військових кораблів.

УРЯД НА ФІЛІППІНАХ ПРОГОЛОСИВ, що з уваги на заспокоєння в тій країні частина політичних в'язнів буде внедовзі звільнена. На основі декрету про заведення на Філіппінах воєнного стану з припиненням важности конституції, арештовано і запроторено до кацету в обширі столиці Манілі трьох сенаторів, багатьох членів Конституційного зібрання, 16 журналістів та неоприлюднене число студентів і діячів робітничого руху. У провінційних в'язницях знаходилися недавно 3.000 комуністів і їх симпатиків.

УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ

На встановлення трьох катедр потрібно	$1,800,000.00
За один день (30 жовтня) вплинуло	$ 7,976.27
Досі вплинуло разом	$1,320,315.52
ДО КІНЦЯ РОКУ ЩЕ ТРЕБА ЗІБРАТИ	$ 479,684.48

Більші пожертви 30-го жовтня надіслали: д-р Павло Джуль з Грос Пойнт $1,000.00, інж. Роман Волчук з Ню Йорку $900.00, д-р Ярослав Рожанковський з Бостону $600.00, о. Мирон Головінський з Пенсильвенії і д-р Юрій Стефанівський з Ню Джерзі по $500.00, Алла Узвяк з Ровд Айленду $250.00, Ярослав Оберишин з Ню Йорку і Осип Ярема з Ню бронсвіку до 200.00 долярів, Мирослав Дозорський з Пенсильвенії 150.00 долярів і Параскевія Боднар з Філядельфії 135.00 долярів. По 100.00 долярів надіслали цього ж дня: Осип Васьків, С. Вацик, п. і пані Гаєр, Марія і Мирон Ґатала, д-р Роман Ґарбовський, Антін Іскат, Роман Канюка, Іван Карібанікс, Михайло Коструба, Оксана і Богдан Кузишин (з нагоди народження донечки Галини), Ігнат Кутко, Стефан Максимюк, Кость і Марія Паньківські, Теофіль Попович, Ігор Руденський, Іван Скрібач, Вілім Б. Стан, Микола Стецьків, Михайло Чорнодольський, Павло Шило, д-р Григорій Явний та Степан Яцик.

Пожертви на Центр Українських Студій в Гарварді можна відтягати від оподаткування.

Чеки виставляти на Ukrainian Studies Fund та пересилати на адресу: Harvard University, Room 208, 1737 Cambridge Street, Cambridge, Mass. 02138.

През. Ніксон поширює виборчу кампанію, сен. МекҐоверн атакує надмірні кошти оборони і зброєння

Вашинґтон. — Президент Ричард М. Ніксон заплянував на найближчий тиждень перед виборами програму цілої низки передвиборчих виступів і промов. У програмі, згідно з повідомленням з Білого Дому, передбачені радіопередачі в середу 1, у п'ятницю 3 і в суботу 4 листопада, як також передавані телевізійними станціями промови в четвер 2 листопада о год. 7:30 вечора й у понеділок 6 листопада, напередодні виборів тієї ж самої години. У своїх виступах і промовах Президент з'ясовуватиме напрямні своєї внутрішньої і зовнішньої політики, під час другої каденції, перевибору на яку він сподівається в цьогорічних виборах. Досі передвиборча кампанія президента Ніксона була досить обмежена. Особисто він виступав тільки в десятьох стейтах, залишаючи ширшу кампанію віцепрезидентові Спіро Еґню й іншим провідникам Комітету за його перевибір. Суперник президента Ніксона в цьогорічних виборах сенатор Джордж МекҐоверн виступав у вівторок 31 жовтня в Джерзі Сіті, Н.Дж. У своїй промові він атакував гостро уряд президента Ніксона за надмірні видатки на оборону і зброєння, заявляючи, що президент Ніксон не має спромоги протистояти розтратникам федерального гроша в Пентаґоні. Попереджував також МекҐоверн виборців, що перевибір президента Ніксона буде „нещастям" зокрема для великих міст, опанованих злочинством, наркотиками і занечищеним повітрям.

Продовжуються заходи, щоб відбулася ще одна нарада про В'єтнам

Вашинґтон. — У ситуації довкола підписання договору про перемир'я і замирення у В'єтнамі не зайшла ніяка зміна, себто — проминув термін 31 жовтня ц. р., в якому — за домаганням комуністів — треба було підписати такий договір, без підписання його і обидві сторони, в'єтнамські комуністи і вільні в'єтнамці, продовжують взаємну полеміку, чи пак обмінюються лайками. Південно-в'єтнамський президент Нґуєн Ван Тієу у промові через радіо 31 жовтня, натаврував текст проєкту договору, що його склали асистент президента Ніксона Г. Кіссінджер і член Політбюра компартії Північного В'єтнаму Ле Дук То, як „капітуляцію", критикуючи головно той пункт того проєкту, в якому говориться про відкликання всіх американських військ з В'єтнаму, але промовчується питання про дальше перебування реґулярного війська Північного В'єтнаму на території Південного В'єтнаму. За газетними повідомленнями, мішану міжнародну Комісію, яка має стежити за переведенням постанов щодо воєнного перемир'я, мають становити дві комуністичні країни — Мадярщина і Польща — і дві вільні, Канада й Індонезія. Виявляється теж, що в місяць після підписання договору має зійтись міжнародна конференція для справи В'єтнаму. З Білого Дому заявлено, що ЗСА не хочуть підписати будь-який документ, який вміщатиме „зерна майбутнього конфлікту чи непорозуміння". Але між Вашинґтоном і столицею Північного В'єтнаму Ганоєм буцім-то існує постійний зв'язок. Припускають, що договір про воєнне перемир'я у В'єтнамі буде підписаний впродовж листопада ц. р.

У Філядельфії відбудеться Листопадова Академія і концерт на пошану М. Лисенка

Філядельфія, Па. (О. Л-ий) — Українські Ветеранські Організації та співоче Т-во „Кобзар" у Філядельфії влаштовує для відзначення 54-их Роковин Листопадового Чину та 60-річчя смерти Миколи Лисенка Академію-Концерт у неділю, 5-го листопада ц. р. о 5-ій год. по пол. в залі Школи „КУК" при вул. Олд Йорк і Лавден. Святкове слово виголосить Володимир Біляїв. У мистецькій програмі виступить мішаний хор „Кобзар" із поширеною струнною оркестрою з повним концертом творів М. Лисенка під мистецьким керівництвом та диригентурою д-ра Антона Рудницького. При фортепіяні — Роксоляна Гарасимович, концертмайстер — Богдан Мигасюк.

Того самого дня, в неділю, 5-го листопада будуть відслужені св. Літургії в намірені Українського Народу в українських церквах обидвох віровизнань, а також Панахида за поляглих за волю України в церкві Христа-Царя при вул. Каюґа після Служби Божої о 12-ій год., до якої стануть ветеранські та молодечі організації з прапорами.

Українка кандидує на повітовий пост в Чикаґо

Чикаґо. — Українка Лусі Ройм, член Українського Народного Союзу у 22-му Відділі, є республіканською кандидаткою на пост архіваря документів земельної власности в повіді Кук — інформує секретарка цього Відділу УНС пані Галина Олек. Пані Ройм народилася в Едмонтоні в Канаді, як дочка Михайла і Марії Белеґій. Її батько-українець був автором, викладачем та редактором і перекладачем англійських книжок на українську мову, щоб допомогти іміґрантам з України включитись в життя країни свого поселення. Пані Ройм закінчила університет в Чикаґо та була учителькою. Її чоловік Волтер є адвокатом та колишнім членом стейтової леґіслятури. Кандидатуру п-і Ройм, яка великою більшістю голосів перемогла у правиборах, активно підтримують такі відомі наші місцеві громадяни, як інж. Степан Куропась, адв. Роман Смук, д-р Хрептовський та багато інших. Пані Ройм має всі вигляди на виборчу перемогу.

Пані Лусі Ройм

НА ЗНАК ПРОТЕСТУ ПРОТИ АРЕШТІВ І РЕПРЕСІЙ ЗАПОДІЯВ СОБІ СМЕРТЬ МОЛОДИЙ ІНЖЕНЕР У ЛЬВОВІ

Балтімор (УІС „Смолоскип"). З України одержано вістку, непідтверджену ще з інших джерел, що у Львові покінчив із собою самогубством — на знак протесту проти арештів і репресій — молодий українець інженер Катала. Народжений 1942 року, інж. Катала був близьким приятелем мистця-килимаря Стефанії Шабатури. Після її арешту його викликали на допити, домагаючися, щоб він дав фальшиві свідчення проти С. Шабатури, засудив своє з нею знайомство та приязнь і виступив проти неї на суді. Будучи під постійним моральним тиском, інж. Катала боявся, що під впливом психологічно-медичних тортур, він зможе заламатися і виступити на суді проти своїх приятелів і знайомих. Згідно з одержаними інформаціями, інж. Катала був викликаний 28 травня на чергову розмову до Львівської тюрми. Допитували його в жіночій частині тюрми, де мала бути влаштована йому очна ставка зі Стефанією Шабатурою. В часі допитів він вирвався з кімнати слідчого, опинився на коридорі і з вигуками протесту встромив собі в серце заховані ножиці. Коли до нього добігли каґебісти — він був вже неживий. Боячись, що вістка про самогубство Катали не рознеслась по місті і не спричинила розрухів, якраз в часі перебування американського президента Р. Ніксона в Києві, КГБ посилило охорону цілої тюрми, зупинило всі відвідини і в ночі з 28 на 29 травня похоронило тіло інж. Катали в невідомому місці, навіть не повідомивши про це його найближчої родини.

Про інше самогубство в Україні, спричинене переслідуваннями політичного характеру, пише також шостий випуск самвидавського „Українського Вісника". Згідно з вісткою поданою в „У-В", в часі демонстрації 7 листопада 1971 р., робітник Ходорівського цукрокомбінату Лабінський відмовився нести транспарент з якимись гаслами. Секретар парткому комбінату І. Точін накинувся на Лабінського, називаючи його ворогом та кричучи що він з охотою ніс би жовто-блакитний прапор та погрожував переслідуванням.

(Закінчення на 3-ій стор.)

У Канаді неясна ситуація — можливі недалекі нові вибори

Оттава. — Післявиборча ситуація у Канаді дуже неясна і мрячна. За остаточним вислідом виборів опозиційна Проґресивно-консервативна партія отримала 109 мандатів, дотеперішня керівна Ліберальна партія прем'єра П'єра Елліо Трудо 108 мандатів, ліва Нова Демократична партія 30 мандатів, Партія Соціяльного кредиту 15 і Незалежні — два мандати. Таким чином ні одна партія не має більшости в новому парляменті. Лідер Нової Демократичної партії Дейвіс Луїс заявив, що він готов підтримати кожну з двох названих вгорі великих партій, але тільки під умовою ділових поступок у ділянці податків, безробіття і фіскальних зобов'язань збоку корпорацій. Голова Проґресивно-консервативної партії Роберт Стенфілд заявив, що він готов створити новий уряд, але рішення залежить головно від прем'єра Трудо: він може скликати новий парлямент, зажадати голосування над вотумом довір'я і у випадку прогри — розв'язати парлямент та розписати нові вибори, — він може й без такої спроби сил у новому парляменті розв'язати його й розписати нові вибори, може теж спробувати створити коаліційний парлямент, проте за дотеперішнім досвідом у Канаді це була б також тільки тимчасова розв'язка, яка внедовзі скінчилася б новими виборами. П'єр Трудо отримав із „своєї" франкомовної провінції Квібеку стільки мандатів, що разом з усієї решти Канади. На цій основі коментатори твердять, що агломовні провінції Канади задемонстрували свою нехіть супроти намагання Трудо зробити Канаду двомовною, зрівнявши французьку мову з англійською у всіх державних установах на терені цілої Канади.

Шість кандидатів українського роду перемогли у виборах в Канаді

Оттава. — Згідно з дотеперішніми підрахунками висліду вівтіркових виборів у Канаді, на всіх приблизно чотири десятки кандидатів українського роду перемогло шістьох з Консервативної партії. До федерального парляменту Канади, згідно з тимчасовими підрахунками, були обрані українці: консерватист Петро Маснюк в Манітобі, консерватист Степан Корчинський в Саскачевані, консерватист Степан Папроцький в Альберті, консерватист Василь Скорейко в Альберті (переобраний) консерватист Павло Євчук в Альберті. Перепали у виборах головно кандидати Ліберальної партії та незалежні, але між тими, що перепали, є також консерватист Михайло Стар-Старчевський в окрузі Ошави, що мав дуже сильного протикандидата.

Королева Єлисавета відкрила британський парлямент в атмосфері кризи

Лондон. — У вівторок 31 жовтня ц. р. королева Єлисавета II з короною на голові відкрила нову сесію британського парляменту, відчитавши коротку програмову промову, яку склав прем'єр Едвард Гіт. У тій промові тільки неначе мимоходом і дуже загально сказано, що уряд буде старатися прикоротити інфляцію і дорижню. Але за газетними коментарями з приводу відкриття сесії парляменту насправді в Британії настала атмосфера кризи у зв'язку з безперервними перегонами між зростом робітничих винагород та цін на всі предмети, зокрема на харчі. Прем'єр консервативного уряду Едвард Гіт, який спершу відкидав гляш взагалі будь-якого встрявання уряду у справи цін і платень, тепер наполягає на робітничі спілки, щоб вони погодилися на принцип добровільної відмови від вимог щодо дальших підвишок винагород, але робітничі спілки відкидають це, зате вимагають, щоб прийшла державна контроля цін. Уряд вказує на зріст загального добробуту й життьової стопи широких верств населення та пожвавлення внутрішньої торгівлі, але фахівці вказують на велику небезпеку для держави, коли буде поступати теперішнім темпом інфляція із щораз вищими платнями та щораз вищими цінами.

ВАТИКАН ЗНОВУ ЗАПЕРЕЧУЄ ПРАВО ПОМІСНОСТИ УКЦ, ПОПЕРЕДЖАЄ ЇЇ ВЛАДИК

Ню Йорк. — З Товариства за патріярхальний устрій Української Католицької Церкви одержано датоване 28-го жовтня ц.р. пресове повідомлення, в якому інформується про нове заперечення Ватиканом права помісности (автономії) цієї Церкви та про попередження в цій справі її Владик. Згідно з цим повідомленням, Первоієрарх УКЦ, її Верховний Архиєпископ і Кардинал Блаженніший Иосиф Сліпий переслав усім Владикам УК-Церкви проєкт її Архиєпископської Конституції з рекомендацією переглянути його, висловити свої завваги та евентуально прийняти. У зв'язку з цим всі ці Владики одержали в половині вересня ц.р. листа Апостольських Нунціїв у столицях країн їхнього поселення, висланого на рекомендацію секретаря стану Ватикану Кардинала Війо, з відкликом на доручення Папи Павла VI, в якому знову заперечується право помісности УКЦеркви та квестіонується цю акцію її Первоієрарха. В листах Апостольських Нунціїв дослівно сказано (подаємо текст в українському перекладі з англійського оригіналу):

Верховний Архиєпископ Кардинал Иосиф Сліпий

До уваги Апостольської Столиці доведено, що Його Еміненція Кардинал Сліпий вислав Єпископам українського обряду для їхніх завваг та евентуального оприлюднення текст „Архиєпископської Конституції Української Церкви". На одержане від Святішого Отця уповнова-

(Закінчення на стор. 3-ій)

НТШ вшановує століття народин Богдана Лепкого

Ню Йорк. — Управа Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА і Дирекція Філологічної Секції влаштовують в суботу 4 листопада ц. р., о годині 5-ій вечора, в залі Українського Інституту Америки в Ню Йорку — Наукову Конференцію для вшанування століття народин Богдана Лепкого. Конференцію відкриє директор Філологічної Секції проф. д-р Б. Лев, а доповіді виголосять: д-р С. Карпінська — на тему „Богдан Лепкий, як вчений і професор Яґайлонського університету", д-р М. Кобринська — на тему „Богдан Лепкий на тлі літературного Кракова", проф. д-р В. Лев — на тему „Богдан Лепкий — поет і письменник". На закінчення Конференції професор Д. Горняткевич прочитає доповідь на тему „Богдан Лепкий — як маляр". Конференція призначена для ширшого загалу громадянства.

Помер Андрій Ґелетій, довголітній касир 204-го Відділу УНСоюзу

Ню Йорк. — В неділю, 29-го жовтня, помер тут на 87-му році життя Андрій Ґелетій, колишній довголітній касир 204-го Відділу УНСоюзу Т-ва ім. о. А. Гончаренка, та відомий діяч, який дбав про розбудову УНСоюзу в Ню Йорку, приєднуючи в члени 204-го Відділу всіх рідних, свояків та знайомих. Покійний був теж відомий у громаді Ню Йорку із своїх щедрих пожертв на цілий ряд українських громадських і культурних цілей та на церкву і школу.

Бл. п. Андрій Гелета, уродженець Камінки біля Рави Руської в Україні, полишив у смутку дружину Анну, доньку Анастазію Вояк і брата Івана, ближчу й дальшу родину та численну союзову громаду. Похорон в четвер, 2-го листопада, о год. 9.30 ранком з похоронного заведення П. Яреми до церкви св. Юрія і на цвинтар Кальварія.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

ЗУСТРІЧ З КОЛ. ВОЯКАМИ УПА

Ню Йорк. — З приводу 30-річчя з часу створення Української Повстанської Армії, заходами Координаційного Комітету Українсько-Американських Організацій відбудеться в суботу 4 листопада Зустріч громадянства з колишніми вояками і старшинами УПА, в Домівці Католицьких Ветеранів при 33 Схід 7-ма вулиця в Ню Йорку. Початок о 6-ій вечора. До участи запрошують усіх зацікавлених.

ВІДБУДЕТЬСЯ ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ МОЛОДИХ ТАЛАНТІВ

В неділю, 5-го листопада ц. р. о год. 1-ій в полудне в приміщенні Літературно-Мистецького Клюбу відбудеться відкриття Виставки Молодих Талантів, яку улаштовує вже 6-ий рік 64-ий Відділ СУА в Ню Йорку. Виставку попередить показова лекція рисунків, на якій діти, прислухаючись до казки і відповідної музики, під наглядом мисткині Слави Ґеруляк, передадуть на папір прослухане. Цим рисункам буде призначене окреме місце на виставці. Показова лекція відбудеться в суботу 4-го листопада о год. 4-ій по полудні також у приміщенні Літературно - Мистецького Клюбу.

ЧЕРГОВА ДОПОВІДЬ В УВАН

Ню Йорк. — У Домі УВАН при 100-й вулиці в суботу 4 листопада доповідатиме о 4-й г. дня голова Кабінету антропології та археології ім. Чикаленка проф. Неоніла Кордиш-Головко, на тему „Давнє поселення трипільської культури біля с. Володимирівки". Село Володимирівка лежить у Підвисоцькому районі, Кіровоградської області.

„UKRAINIAN ORTHODOX WORD" ОДНОМІСЯЧНИКОМ

Бавнд Брук. — Офіційний пресовий орган Української Православної Церкви в ЗСА „Юкрейніен Ортодокс Ворд", що виходить англійською мовою, перетвориться з двомісячного видання на одномісячне, про що повідомлено в найновішому числі газети. Число за жовтень вийде також у зміненому форматі. Останнє число цього видання, ще як двомісячника, вийшло на 12 сторінках, з багатьма фотоілюстраціями.

ЄВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Заворожене коло

На летовищі недалеко Мюнхену 5-го вересня ц. р. згинуло 11 ізраїльських змагунів внаслідок наскоку гурту арабів на їхню квартиру в Олімпійському селищі. У відплату за це Ізраїль перевів важкі рейди летунством і танками на прикордонні села в Ливані й Сирії, де приміщувались палестинські партизансько - терористичні організації. Минулої суботи два арабські терористи над Туреччиною загрозили пілотові німецького літака, що знищать літак і 20 його пасажирів, якщо німецький уряд не звільнить трьох арабських в'язнів, причетних до мюнхенської трагедії з вересня ц. р. Німецький уряд виконав цю вимогу. Це обурило Ізраїль, який провів два налети на оселі палестинських партизанів на півночі від столиці Сирії Дамаску, при чому згинуло понад 60 осіб. У відповідь на це сирійські араби обстріляли гарматами ізраїльські прикордонні оселі. Можна припускати, що подібні ізраїльсько-арабські дії і протидії, які раз-у-раз відбуваються і були вже предметом обговорення на численних засіданнях Ради Безпеки Об'єднаних Націй, будуть повторюватись.

Це незбагненна таємниця, як можуть високоосвічені й досвідчені державні мужі в Ізраїлі, арабських державах, Америці й широкому світі допускати в безконечність цю криваву і нерозсудливу „забаву". Немає бо таких трудних політичних проблем, що їх не можна було б розв'язати. Арабський терор і протиарабські відплатні акції Ізраїлю, включно з такими смертельними „іграшками", як обопільно розсилані листи із вибуховими матеріялами, мають за своє праджерело існування ще з 1948 року понадмільйонової маси палестинських утікачів. Арабські держави зумисне не включають тих утікачів у свою економіку, щоб зберігати живим і актуальним їх питання, як політичний атут проти Ізраїлю. Ізраїль же покладається на свою силу, хоч відомо, що ніхто ще не переміг силою фанатизму, зродженого з комбінації ідеї і нужди. Скоріше чи пізніше те заворожене коло мусить бути зліквідоване. Ані ЗСА, ані Москва не хочуть з цього приводу розпочинати нової світової війни. Невже ані вони, ані Об'єднані Нації не всилі довести до компромісу? А тим часом щораз нові людські жертви мусять платити за байдужість, з якою сильні цього світу придивляються тому завороженому колу.

Чілійська спроба

„Чим далі в ліс, тим більше дров", каже українська приказка, і її можна легко достосувати до становища в південноамериканській країні Чіле, якою вже другий рік керує уряд на чолі з президентом - марксистом д-ром Сальвадоре Алленде. Розпочалося все нібито законно, адже марксистсько - комуністичного провідника вибрав сам народ шляхом голосування. Щоправда, перед тими виборами протягом майже двох років посилено працювали в Чіле комуністичні пропагандисти. Вони наобіцяли чілійцям „золоті гори" при комунізмі, і убогі чілійські маси повірили обіцянкам. Комуністичні та різні ліві агітатори мали успіх ще й тому, що в Чіле давно треба було перевести реформи, особливо аграрну, дати безземельним селянам землю тощо.

Нині становище в країні таке, що уряд д-ра Алленде, знаціоналізувавши копальні міді й не заплативши американським власникам відшкодувань, не одержує з тих копалень стільки прибутків, скільки одержував раніше. Мідь — головний предмет експорту Чіле, і коли він занепадає, то припиняється й доплив закордонної валюти, необхідної для країни на закупи різних товарів і машин. У великих землевласників влада відібрала їхні мастки, а селяни самовільно позабирали землю і в деяких малих власників. Але й в цьому випадку це не принесло користи для економіки країни, сільське господарство якої продукує менше харчів. Проти багатьох плянів уряду виступили опозиційна Християнсько - Демократична партія та кілька інших менших. Населення Чіле розділилось на дві частини: студенти, молодь і безземельні селяни далі підтримують президента - марксиста, але маси народу, в тому числі й робітники, шофери, вантажники, лікарі, інженери, дрібні власники виступають проти режиму, який уже привів Чіле до довгих черг по хліб та голодових страйків. Режим закриває опозиційні газети, радіовисильні, з усіх 25 провінцій вже у 21 завів „надзвичайний стан". Комуністична преса в Чіле називає опозиціонерів „фашистами". Здається, країна стоїть на порозі громадянської війни.

В. Ткач

НІКСОН В ЕВРОПЕЙСЬКІЙ ОПІНІЇ

Мюнхен. Ідеться про громадську опінію Західньої Европи. Бо в східній, підсовєтській Европі громадська опінія офіційно не виявляється, про неї можна тільки здогадуватися.

Ніксона з е н тузіязмом приймали в Румунії і в Польщі. Напевно його так само прийняли б і в Чехо-Словаччині, а може і в інших сателітних країнах, виявляючи при цьому не так навіть ставлення до особистости, як до репрезентанта Америки і взагалі західнього світу. До Ніксона, як до особи, тепер навіть у Москві ставляться, так би мовити, з респектом, що й зрозуміле: совєтська преса не може собі дозволити гостро нападати на американського президента — в той час, як СССР купує збіжжя в ЗСА і сподівається підтримки американського Уряду щодо своїх плянів конференції Безпеки в Европі.

Як ставиться до Ніксона — напередодні президентських виборів у ЗСА — громадська опінія, репрезентована пресою різних відтінків, у Західній Европі? В цьому, як і в інших випадках, треба поділити західньоевропейську опінію на два табори: тих, що не вірять у щирість совєтських запевнень про бажання миру й „відпруження" і далі перестерігають проти експансивних плянів Москви; і тих, які все поставили на карту отого модного відпруження й сподіваються запевнення миру від наближення та співпраці зі Сходом, репрезентованим Совєтським Союзом. Назвімо — умовно — перший табір „правим", а другий „лівим", хоч це й не відповідає цілковито окресленню, що його в політиці пов'язують з висловами „праві" і „ліві".

„Праві" були назагал прихильниками Ніксона від самого приходу його до влади. Вони вбачали в ньому того, що репрезентує собою стабільність і солідність американської політики; що пов'язаний з традиціями епохи Айзенгавера - Даллеса; що ніколи не покине Европи на поталу СССР, вступаючи на шлях ізоляціонізму. Правда, ці „праві" були трохи розчаровані занадто обережним курсом політики Ніксона супроти Москви, нарікали на недостатню, на їх погляд, з а а н ґажованість през. Ніксона в европейських справах, а в Західній Німеччині вперто кружляли поголоски, що це Вашингтон спричинився у деякій мірі до укладення договору поміж Москвою і Бонном. Але, з другого боку, „правий" табір виявляв зрозуміння до труднощів американської політики — як з уваги на внутрішню ситуацію, так і щодо не Ніксоном розпочатої В'єтнамської війни. Ці труднощі зумовлювали деяку повільність і, може, занадто велику обережність Ніксона в його потягненнях у ділянці міжнародної політики. І тепер цей „правий" табір безумовно бажає, щоб Ніксон виграв у виборах 7-го листопада.

„Лівий" табір поставився до Ніксона якщо не неприхильно, то в усякому разі „з підозрінням". Вказуючи на колишні антикомуністичні погляди Ніксона, цей табір побоювався, що президент ЗСА візьме у своїй зовнішній політиці гострий антисовєтський курс. Всі пізніші потягнення Ніксона, як президента, включно з його подорожжю до СССР, не розвіяли цих „підозр". Під час 4-літнього урядування Ніксона преса „лівого" табору немовбито з уподобанням нотувала всі труднощі, а то й прогри американської політики. Найбільше Ніксонові „діставалося" за В'єтнамську війну з описами її „жорстокостей" і т. п.

Ця війна в розумінні „лівих" перешкоджала „нормалізації" відносин з СССР, хоч є всі дані припускати, що Москві було на руку заанґажування Америки у В'єтнамі і що вона однаково розпочала б свою „миролюбну" політику на европейському континенті, вважаючи, що заанґажована в Азії Америка не буде їй „перешкоджати" у здійснюванні совєтських плянів в Европі. Навіть до спроб през. Ніксона нормалізувати відносини з червоним Китаєм (що їх назагал привітав „правий" табір) „ліві" поставилися дуже стримано, вбачаючи в цьому „небезпечну гру" проти СССР. І тому треба ствердити, що цей „лівий" табір бажав би радше, щоб на місце Ніксона президентом ЗСА став хтось інший, тобто кандидат демократів.

Та останнім часом атмосфера змінилася на користь Ніксона. „Ліві" також ніби вже примирилися з думкою, що під час наступних 4-ох років американською політикою має керувати Ніксон. На це вплинули два моменти. Поперше, всі відомості, які приходять із ЗСА, свідчать про те, що Ніксон матиме велику перевагу над своїм конкурентом. Тому припинилися напади на Ніксона в „лівій" пресі, бо ж якось не випадає виявляти вороже відношення до того, хто так чи так буде керувати американською, а у великій мірі і всією політикою західнього світу. Подруге, всіх в Европі налякала програма демократичного кандидата МекҐоверна. В ній вбачають нотки ізоляціонізму і явне бажання зменшити т. зв. присутність американців в Европі. А щодо цього, то навіть найбільші ентузіясти „наближення" з СССР (за винятком явних совєтофілів, які бажають гегемонії Москви в Европі) розуміють, що без американської допомоги й активної участи в европейських справах всяке „відпруження" з СССР може легко перетворитися на совєтський диктат.

І тому, на сьогодні, можна вважати, що майже всі політичні та громадські кола в Західній Европі (знову ж таки, крім явних совєтофілів) чекають на повонний вибір Ніксона, як на щось нормальне і неминуче. Різниця тільки в тому, чого

(Закінчення на стор. 4-ій)

І. Лучишин

„ОЗБРОЄНИЙ НЕВТРАЛІТЕТ" ШВАЙЦАРІЇ

Мала країна Швайцарія — з територією всього 41,238 квадратних кілометрів і населенням понад 5 мільйонів — довгими віками боронила свою політику й державну незалежність від агресивних спокус своїх сусідів. Були ними й Австрія і наполеонівська Франція, і кайзерівська, а особливо гітлерівська Німеччина. Але волелюбна Швайцарія зуміла таки оборонити свою свободу.

Треба мати на увазі, що Швайцарія не має нормальної армії, як усі інші країни світу. Її армія побудована за принципом міліційної системи: кожний обороноздатний швайцарець від 20-го до 50-го року життя зобов'язаний до військової служби. Маючи 20 років, він мусить перейти найперше тримісячну військову школу, а опісля виконувати систематично щоякийсь час військові вправи аж до 50-го року життя.

По відбутті початкової тримісячної р е к р утської школи молодий швайцарець забирає свого автоматичного кріса з набоями і тримає цю зброю в себе, аж доки не буде цілком звільнений від військової служби внаслідок старшого віку.

Швайцарська армія утримує постійно невеликі фахові кадри військових інструкторів — старшин та підстарших для різних родів зброї, включно з наймодернішим летунством, артилерією, з ракетами і взагалі з найновішими винаходами. Основна маса швайцарського вояцтва — це озброєні чоловіки з-поміж мирного населення, зорганізованого в своїх територіяльних військових частинах, корпусах, дивізіях, що систематично відбувають військові вправи — курси, вправи стріляння і т. п., готового на кожний поклик стати в обороні своєї батьківщини.

Від 1940 р. в Швайцарії запровадженно в життя організацію допоміжної військової служби жіноцтва за принципом добровільности. Обсяг військової жіночої допоміжної служби займає, за винятком безпосереднього орудування зброєю, всі важливіші ділянки загальної оборонної служби, починаючи від санітарно - гуманітарної обслуги і кінчаючи на допоміжній праці в різних ділянках військової адміністрації.

Ця швайцарська армія, створена з мирних громадян, являє собою таку силу, що, наприклад, Гітлер, який своєю безпардонною агресивністю загарбав такі країни, як Франція, Бельгія, Голляндія та інші, не відважився на мілітарну окупацію сусідньої маленької Швайцарії, бо знав, що наразився б на шалений військовий опір усієї швайцарської людности.

Швайцарія у своїй міжнародній політиці не пристає до будь - яких військових бльоків - союзів з іншими державами. В міжнародній політиці вона зберігає строгий невтралітет, віддавна визнаний іншими культурними країнами світу. Як невтральна держава вона розвинула в себе й поширила широку гуманітарну акцію в світовому маштабі під назвою Червоного Хреста в часі війни й миру.

Але щоб політикою невтралітету з часом не втратити й власної волі, державної незалежности, Швайцарія впродовж своєї історії ніколи не покладалася легкодушно на ласку своїх близьких чи дальших сусідів, а сама дбала власними силами обороняти свою свободу. Вона ніколи не забувала всіх необхідних заходів для втримування боєздатної армії. В цьому й полягає „озброєний невтралітет" Швайцарії!

А все ж і тепер знаходяться у тій країні люди серед пересичених загальним матеріяльним добробутом міщан, які заперечують потребу втримувати окрему армію, мовляв, не потрібно витрачати величезних коштів на неї, бо все одно вона не зможе п р о т и ставитися збройним силам великодержав, а зрештою цього й непотрібно в теперішньому часі існування Об'єднаних Націй з їх Радою Безпеки.

До того час від часу пускають серед швайцарської людности ще й такі демагогічні „аргументи", живцем узяті з арсеналу большевицької пропаганди, мовляв, швайцарська армія потрібна хіба для захисту інтересів „панівної кляси"...

На це дали речеву відповідь офіційні представники швайцарської армії. В питанні безпеки в Европі висловився керівник військового департаменту Рудольф Ґнеґі, змалювавши сучасний стан оборонної спроможности вільного світу супроти так званого комуністичного. Він сказав: „Військова конфронтація між збройними силами НАТО і арміями Варшавського пакту виглядає нині так: супроти 25 дивізій НАТО з 5,500 панцерів і 1,400 літаків стоять 60 дивізій з 16,000 панцерів і 2,500 літаків Східньої Німеччини, Польщі і в ЧСР, крім 60 дивізій, що стоять на поготівлі у західній частині СССР.

Внаслідок такої величезної переваги наступального військового потенціялу між Сходом і Заходом існує велика мілітарна загроза, хоч у цій хвилині ще не можемо говорити про небезпеку війни.

В доповненні до слів шефа військового д е п артаменту Швайцарії забрав слово командувач корпусу Вільдгольц. Він заявив: „Військово оборона Швайцарії не має своїм завданням захищати капіталізм чи будь - яку панівну клясу. Завдання нашої самооборони — забезпечити самовизначення швайцарської демократії, здатної до щораз кращого вдосконалення.

Ю. Пундик

ЛЮДИНА, ЯКА НЕ РАХУЄ РОКІВ

(У 85-ліття проф. Олександра Грановського)

Ім'я проф. О. Неприцького - Грановського широко відоме на еміграції, і навіть московський режим в Україні не раз згадував його „не злим, тихим словом". Не збираюся переповідати життя і досягнень Олександра Грановського — відомого вченого ентомолога, видатного суспільно - громадського діяча і довголітнього голови Організації Державного Відродження України в Америці (колишній віце-президент ЗСА і сенатор з Міннесоти, Гюберт Гомфрі, назвав його „найкращим українцем в Америці"), поета, публіциста і знавця українського писанкового мистецтва, який має одну з найбільших колекцій писанок.

Пересічні люди, доживши старости, рахують свої роки. Грановський їх не рахує: його увага звернена на нові проєкти, які „я мушу ще виконати" — і він починає їх перераховувати. Ось, наприклад, лист з 15 квітня 1971 р.:

„Моє життя досить сіре... Можливо, що останніми місяцями почав уперто відчувати, що не тільки календарні роки даються взнаки, але і фізіологічні познаки старшого віку (Грановський не згадує довголітніх клопотів зі здоров'ям — Ю. П.). Починаю старітися, але я ще не даюся... Минулого місяця їздив до Ню Йорку на наради УККА і відбув інші зустрічі. Після довших старань добився того, що Нейшенел Джіоґрафік Сосаєти (Американське Географічне Товариство, орган якого, багато ілюстрований, розходиться мільйонами копій в Америці й поза Америкою. Стаття про писанки появилася у квітневому числі 1972 р. — Ю. П.) помістить статтю про наші писанки і двоє людей було з Вашингтону в Міннеаполісі й Сейнт Полі, цілих п'ять днів фотографуючи і збираючи матеріял до статті. Вже два тижні йдуть дві виставки наших писанок — одна в Міннеаполіськім Інституті Мистецтва, а друга в Міннеапоріській Головній Бібліотеці. Всі писанки з моєї колекції. А 3-го травня Американська Асоціяція Жінок з Університетською Освітою матиме цілий день українську виставку, яку я їм підготовляю".

Грановський — непересічна людина. Непересічні люди не родяться, — вони стають ними. Різниця між пересічною і непересічною людиною полягає тільки у ступені використовування ними даних їм Богом прикмет, сили волі і головної прикмети людини — її душі. Знаємо про безруких калік, які ставали малярами - мистцями, і обдарованих великими здібностями людей, які ставали „бомами" (слово „нероба" не віддає повністю значення цього американського слова), переходили на вегетативне животіння і ставали суспільним балястом. Людина є такою, якою вона хоче бути — це відмітив ще Шекспір, кажучи, що „вина не в зорях, а в нас самих", і це підтверджують модерні психологи, як австрійський психолог Віктор Франкль, пишучи, що навіть у нацистських таборах смерти „від внутрішнього рішення в'язня залежало, якою людиною він ставав". Одні люди проходять крізь життя і вмирають, не залишаючи по собі помітного сліду. Інші, умираючи, залишають по собі в людській пам'яті не запис прожитих років, а тривкий реєстр заслуг для людства.

Приїхавши в 1913 р. до Америки і самотужки зробивши успішну професійну кар'єру, Грановський, як і багато інших, міг був віддатися повністю науковій кар'єрі; хто знає, при його працьовитості, він міг навіть попасти в лавреати нобелівської нагороди з ділянки сільськогосподарських наук і доживати тепер віку як заслужений американський вчений українського походження.

Але Грановський приїхав до Америки як політичний еміґрант. Багато людей прибули до Америки, зокрема після останньої війни, як політичні еміґранти, але серед достатків і в змаганні за життьову кар'єру їхня політичність вивітріла, і залишилися вони тільки як еміґранти, деколи навіть без національної назви. Грановський непохитно зберіг свою політичність, глибоко вкорінену в любові до свого народу і почутті морального обов'язку допомогти йому здобути ту саму свободу і достаток на рідній землі, якою еміґрант Грановський втішається у прибраній батьківщині.

Багато людей, які відійшли від „української політики", виправдують свій відхід „розчаруванням" нашими внутрішніми сварками, незгодою. І тут знов відмінність Грановського від так званих „політичних еміґрантів": його український патріотизм — не поза; його український націоналізм — не фраза і не поверховний сантимент, а справжня, глибоко в душі закорінена віра в Україну і добро української справи. Справжню людину можна пізнати тільки в інтимній розмові. Такою інтимною розмовою є поетичні твори Грановського, писані не для публікації — думка про публікацію прийшла значно пізніше, у 50-их роках, — а інтимна розмова з далекою Батьківщиною, розмова Шевченка на засланні з „вечірньою зорею", щоб довідатися „як на Україні сонечко сіяє, як у Дніпра веселочка воду позичає". Поезія була духовим відпочинком, втечею іноді від неприємної дійсности, коли ідеаліст примушений був працювати в атмосфері людської духової дрібноти. В одному з листів він пише:

„Коли глибше вглянуся в пройдений шлях, то встає грізний силюет змарнованих літ на полагодження всяких дрібних непорозумінь, особистих примх, невластивих претенсій, часом неоправданих інтриґ та безліч маленьких, майже дитячих справ. Але вони забирали час, сили, псували нерви і вкпробовували терпіння. І все це грабувало можності корисної праці для такої великої ідеї, як визволення свого народу до волі і повновартісного життя у своїй власній національній державі. Але я все таки старався жити для тої ідеї чесно, маючи перед собою улюблену Батьківщину і той поневолений народ, з якого я вийшов, щоб йому здобути довгоочікувану волю та добробут для майбутнього призна-

(Закінчення на 3-ій стор.)

Валентина Юрченко

ПОДОРОЖ ДО ІНШОЇ АМЕРИКИ

(Репортаж)

(1)

— Що ж із вашими вакаціями, — звернулася до мене панна Ірина, — чи ви вже остаточно уклали свої пляни? Невже знову будете ловити рибу, розважатися в кухні й сидіти під соснами із книжками? Послухайте моєї поради та поїдьте на екскурсійну туру по Америці. — ось вам і мій каталог... — І перед моїми очима з'явилася багатокольорова спокуса із вибором півтори сотні презрізних тур — триденних, п'ятиденних, святкових, вакаційних і безлічі інших.

Мій розгублений вигляд додав панні Ірині охоти „навертати" мене й далі:

— Ось хоч би на початок виберіть оцю туру, напевно, не пошкодуєте, — і вона жартома побігла пальчиками по випадково розкритій сторінці, де стояло лаконічне: „Пени Дач енд Герші". — Це дуже популярна тура до амішів і менонітів — цілком інший світ... Та й шоколядове царство Герші чогось варте. Самих музеїв з півдесятка оглянете! А повітря, а простір! Їдьте, не вагайтеся..

І ми поїхали. Екскурсійний автобус м'яко погойдував і наснажував життєдайною прохолодою. Вже далеко лишився розпечений нюйоркський Вавилон, болотяні низини і трійливий чад східнього Ню Джерзі, а дедалі привітнішими й щедрішими ставали краєвиди, ніби хтось гостинний тягнув п и ш н і зелені гірлянди вздовж нашого шляху на захід.

— За цим мостом вже й Пенсильвенія, — весело гукну наш водій Джо, — а там недалеко й Ланкастер!

Обрій наче розсунувся, і ми втопилися у зеленому просторі. В далечині замайоріли біленькі фарми і поволі почали п р и с у ватися все ближче, разом із нескінченними ланами буйної кукурудзи.

На короткій, несподіваній зупинці до автобуса увійшов привітний, сивий чоловік. Це був Пітер, наш супровідник з місцевих, який чудесно оповідав нам про все, що входило й не входило до програми нашої триденної екскурсії, пересипаючи факти веселими історіями, жартами і дотепами. І тому в автобусі не раз лунав реґіт, створилася невимушена, товариська атмосфера, наче ми їхали на пікнік.

Ланкастер, одне з найстаріших американських міст, ряснів історичними пам'ятками. Б у в а л и в ньому і Джордж Вашингтон, і Абрагам Лінкольн, на терені повіту гомоніли революційні битви. Автобус мчався вулицями, і Пітер ледве встигав показувати нам історичні пам'ятки цього затишного міста.

— А тепер їдемо до країни амішів, цих простих людей, — заповів Пітер. — Прошу сховати ваші апарати і нікого й нічого не фотографувати. Ці люди не визнають жадних витребеньок цивілізації. Ми оглянемо їхні фарми, поїдемо їхніми селами — все побачите на власні очі.

Розлогі лани повіту Ланкастер надихані благословенним спокоєм, а зір спочиває на чудовій мозаїці кольорів. Ген - ген простяглися соковиті зелені пасовища з цятками овець, корів добірної породи, золотіють стерні пшениці, миготять чистенькими рядочками тютюнові плянтації, а понад усім розкошує кукурудза, як виструнчене військо зелених велетнів.

— За цією красою і порядком стоїть безодня праці — від світанку до заходу сонця, — коментує наше захоплення Пітер. — Невтомні аміші-фармери вславили Ланкастерський повіт зразковими ланами, і саме їм належить честь за його широку репутацію „Ґарден Спат ов Амеріка". Недарма й ціна землі тут понад тисячу долярів за акр.

Автобус завернув на тиху, обсаджену квітами, сільську вуличку. Назустріч нам повагом ішли чоловіки, жінки, безжурно підстрибували босі діти. Виглядали вони так незвичайно, наче ми раптом перенеслися в інший світ. Із цікавістю і здивованням приглядалися ми до безвусих, бородатих чоловіків, у крислатих капелюхах, до жінок у чорних каптуриках, на зразок голляндських, у довгому чорному одязі, до чепурненьких, дбайливо зачесаних дівчаток із викладеними на голівках косами. А хлопці у с о л о м'я н их бриликах та широченьких штанчатах виглядали чисто як наші, українські сільські хлопчаки!

Це й були „аміш" — одна із груп фармерів південно-східньої Пенсильвенії, яких звуть „Пени Дач". В кінці XVII століття їхні прадіди, переслідувані й гнані за свої релігійні переконання, емігрували з околиць Райнської провінції Німеччини і оселилися у Новому Світі. З того часу проминуло три століття, але ці люди не тільки не засимілювалися, а й стали легендарними через свою відмінність — н е в с ипущу працьовитість, релігійність і простий спосіб життя, яким втішаються повною мірою, уникаючи „світських насолод і приємностей". До речі, їхня назва „аміш" походить від імени Якоба Аммана, швайцарського єпископа-менонітa XVII ст., який заснував цю к о н с е рвативну протестантську секту, вважаючи менонітів „надто світськими".

Все частіше наш автобус обережно обминав візки чи брички („баґі") амішів, запряжені кіньми. Це бо їхній єдиний вид транспорту. Саме так, гарним, плеканим коником, запряженим в елеґантну, чорну „баґі", їде бородатий аміш (напрочуд подібний до Лінкольна), а поруч — його „закаптурена", у довгій, чорній сукні дружина.

— О, Боже мій, якісь півдня їзди від Ню Йорку і ми опинилися у XVIII столітті — це щось неймовірне! Як я покажуся тут у своїй мініскерт? — в удаваному розпачі вигукує наша огрядна і жартівлива Гейзел.

— Якщо аміші витримували спокуси триста років, то витримають ще й вас! — випалює довготелесий Баррі, і всі сміються.

Оглядаємо а в т е н тичну фарму амішів, призначену для е к с к у р сантів. Тут і млин-вітряк, і традиційне водяне колесо, що його рухає вода в потоці, падаючи з гребельки. З допомогою дроту воно урухомлює криничну помпу біля фармерського дому і є природнім джерелом енерґії, бо водогону тут немає. У величезній, просторій клуні під стелею сушать тютюн, у ній також зберігаються всі господарські здобутки фармера. Це його „банк". Досить парадоксальним є розведення тютюну, цієї найбільш прибуткової статті в бюджеті аміша.

До праці на тютюнових плянтаціях, збирання, сушення й сортування тютюнового листя залучується всіх членів родини. А взагалі куріння тютюну серед амішів мало поширене, ба навіть більше — куріння сиґарет для мужчин - членів церковної конґреґації є „табу". А про жінок і мови немає.

(Далі буде)

НАГЛА І НЕВІДКЛАДНА СПРАВА — УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ! НА ВСТАНОВЛЕННЯ ТРЬОХ КАТЕДР ПОТРІБНО $1,800,000.00; ДОСІ ВПЛИНУЛО — $1,320,315.52; ДО КІНЦЯ ЦЬОГО РОКУ ЩЕ ТРЕБА ЗІБРАТИ $479,684.48

ЛЮДИНА, ЯКА НЕ РАХУЄ РОКІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

чення. Я переконаний, що міг би далеко більше зробити, та що ж робити, коли реальне життя в наших специфічних обставинах не дозволяло здобути більше. І жаль мені за той змарнований час, але, з другої сторони, то також була потрібна праця, щоб затримати свої власні сили нашого середовища для дальших змагань".

З коріння глибокої віри в Україну виростають пошана і любов до кожної української людини — за вийнятком хіба очевидної підлоти і зрадника. Ще на початку 30-их років Грановський став членом Українського Націоналістичного Руху і залишився з ним до сьогодні. Але навіть в часах відомих гострих міжгрупових конфліктів кожен українець був для нього людиною-братом, якому треба було допомогти, якщо він такої допомоги потребував, — і простити, якщо він в доктринерській груповій сліпоті (Грановський ніколи не вживає слова „дурнота") зробив дурницю або завдав особистої образи. У промові на святі 22 Січня у Філядельфії в 1967 р. Грановський говорив: „Лише жертвенна і віддана праця на основах християнської моралі і любови до ближнього, свого побратима, в наш вік дасть позитивні наслідки зусиллям. А нам дуже потрібна єдність

проф. Ол. Грановський

і співпраця не у фоєрверкових висловах гучних слів... а на ділі, як дозрілим людям".

„Нам треба мати ідеї і за них добиватися", — писав він в одному листі. У цьому відношенні Грановський — людина, яка не вірить у неможливе. Навіть його близькі приятелі, між ними й автор цього допису, ставилися скептично до можливости створення українського архівного центру при міннесотській університетській бібліотеці. Грановський добився свого — центр існує! А найбільшим прикладом здобування неможливого була оборона українського націоналізму і Українського Націоналістичного Руху в Америці під час останньої війни і — перемога в цій боротьбі.

КИТАЙСЬКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ УРЯД ВІДМОВИВ візу на в'їзд славетній американській письменниці Перл Бак, яка прожила була 40 років у Китаї і вславилась своїми повістями з китайського життя. Вона має тепер 80 років і живе в стейті Вермонт. Офіційні китайські кола вважають, що Перл Бак описувала життя китайців з кривдою для них, давши про них фальшивий образ.

СЕНАТОР РИЧАРД ШВАЙКЕР ІЗ ПЕНСИЛЬВЕНІЇ мав летіти з Філядельфії до Піттсбургу й дуже поспішав. Його спинили перед літаком, бо поліційна машина для перевірки пасажирів подала сигнал. У сенатора не виявили зброї і він полетів до Піттсбургу. Сен. Швайкер був автором законопроєкту про перевірку пасажирів „електронним оком", яке його затримало без причини.

ВАТИКАН ЗНОВУ ЗАПЕРЕЧУЄ ПРАВО ПОМІСНОСТИ УКЦ, ПОПЕРЕДЖАЄ ЇЇ ВЛАДИК

(Закінчення з 1-ої стор.)

ження Його Еміненція Кардинал Секретар Стану прохав мене довести до Вашого відома наступне:

1. Накреслення та висилка згаданого тексту сталася без відома Апостольської Столиці, як також Його Еміненція Кардинал Сліпий не поінформував її про цю справу пізніше.

2. Не зустрічається будь-якого відповідного титулу, який узаконнював би таку „Конституцію": це зокрема тому, що Українська Церква не уконституована як патріярхат і, як цілість, не має посередньої юрисдикційної структури між єпископською і папською владою.

3. Відклик до „помісности" (автономії) Української Церкви не є ані юридично зрозумілий, ані не відповідає звичаям інших Східніх Католицьких Церков.

4. Консеквентно, Апостольська Столиця не може прийняти такої „Конституції" як канонічно дійсної.

5. З другого боку, ця сама Апостольська Столиця не буде спротивлятися консультації між українськими Єпископами у зв'язку з усучасненням законодавства їхньої Церкви, зокрема для поліпшення структури їхної теперішньої єпископської конференції. Проте, така нарада повинна відбутися з належним пошануванням догматичних вимог Католицької Церкви та без пересуду відносно компетенції Апостольської Столиці і, очевидно, в згоді з працею, дорученою Комісії Підготови Кодексу Східнього Канонічного Права. На такій нараді (консультації) не можна піддавати під дискусію проблеми встановлення патріярхату Українського обряду з уваги на відоме вже повідомлення Апостольської Столиці в цій справі.

У пресовому повідомленні Т-ва за патріярхальний устрій УКЦеркви в дальшому інформується, що Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф Сліпий не одержав копії цього листа Апостольських Нунціїв до Владик УКЦеркви, як і раніше не одержав копії листа Кардинала Війо з 29-го жовтня 1971 року.

Докладніше про ці справи в дальших числах „Свободи".

150 РОСЛИН З УСЬОГО СВІТУ

12 років тому коваль Сергій Лопата в селі Крива Руда на Полтавщині пішов на пенсію. Маючи присадибну ділянку, він знаходив досить часу, щоб на околиці села поволі насаджувати дендропарк. Він зібрав уже понад 150 різних видів дерев і рослин з багатьох сторін світу: коркове дерево, яблуню з гір Тян-Шаню, гімаляйський кедр, кримську сосну, високу тую з Північної Америки та ін. Всі вони призвичаїлись до українського клімату й добре розвиваються.

В глибокому смутку сповіщаємо, що, дня 27-го жовтня 1972 року в Чикаґо, Ілл. відійшов з цього світу наш Дорогий ТАТО і ДІДО

ВЛАДИКА ГЕННАДІЙ

б. Архиєпископ Січеславський
в мирі

о. ГРИГОРІЙ ШИПРИКЕВИЧ

проживши 80 літ.

ПОХОРОН відбувся в понеділок, дня 30-го жовтня 1972 р. на Elmwood Cemetery в Чикаґо, Ілл.

Дочка ЛЮДМИЛА
Зять ВІКТОР ВАСИНЧУК
і ВНУКИ

На знак протесту проти арештів і репресій заподіяв собі смерть молодий інженер

(Закінчення з 1-ої стор.)

Після демонстрації Лабінський нарікав, що тепер будуть зводити з ним порахунки і не дадуть допрацювати кілька років до пенсії. Того ж вечора, пішовши на нічну зміну, Лабінський заподіяв собі смерть.

Самогубства в Україні були й перед тим. 5 листопада 1968 р. на Хрещатику здійснив самоспалення Василь Макуха, протестуючи проти русифікації і репресій в Україні. В. Макуха вмирав від смертельного спалення з вигуками „Хай живе вільна Україна"! У березні 1969 р. спробу самоспалення біля Київського університету зробив М. Бериславський, розклеївши перед тим на стінах університету гасла проти колоніяльного становища України. М. Бериславського врятували від смерти, а згодом засудили на два і пів року ув'язнення.

У ҐРІНВІЧІ, КОННЕКТИКАТ, ЗАХВОРІЛИ на дитячий параліч одинадцять учнів у приватній школі, яку утримує організація під назвою „Крищен Сайєнс". Виявилося, що в тій школі ні учням, ні вчителям з релігійних мотивів не робили застриків проти „поліо". Тепер керівники школи самі запросили для цього лікарів, але четверо дітей вже спаралізовані.

Вшановуючи пам'ять
бл. п. Віри Соболти
нашої кол. Дорогої і Незабутньої Товаришки Праці
зложили (крім квітів) на її свіжу могилу
Пластприятові на оплату вакацій бідним дітям
76.00 долярів

ПРАЦІВНИКИ
Головної Канцелярії УНСоюзу
і В-ва „Свобода"

ПОДЯКА

Дня 23-го вересня 1972 р. відійшов від нас у Вічність, а 27-го вересня був похоронений на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж. наш Найдорожчий і Незабутній МУЖ, БАТЬКО і ДІДУНЬО

бл. п.
Отець МИХАЙЛО КРАВЧУК

У тих тяжких для нас днях зазнали ми багато тепла зі сторони численних Приятелів, тож почуваємось до обов'язку скласти їм усім нашу сердечну подяку.

Наша щира вдячність належиться Високоповажаним Панам: д-рові Богданові Олесницькому, д-рові Любомирові Явному та д-рові Любомирові Кузьмакові — за сумлінне, віддане, успішне й безкорисне лікування Покійного впродовж останніх років Його життя; медсестрі, пані Ірені Ключник — за щире й фахове піклування Покійним у шпиталі; нашій Дорогій Приятельці, пані Євгенії Харченко — за повну самопосвяти видатну та всебічну поміч у наших найболючіших хвилинах.

Сердечно дякуємо Високопреподобному та Всечеснішому Духовенству Української Католицької Церкви за братню любов, виявлену Покійному в останніх днях Його земної мандрівки... Впр. о. д-р Павло Малюга, ЧНІ, ігумен і парох у Нюарку, Н. Дж., уділив Покійному востаннє Святі Тайни, перший із Духовенства прибув змовити молитви біля тіла Покійного, кріпив нас словами християнської потіхи, очолював усі поминальні й похоронні відправи, глибоко-змістовним словом під час похоронної Св. Літургії накреслив життєвий шлях і заслуги Покійного.

Всечесніші: о. дек. Антін Борса, о. Василь Яремик, о. д-р Віктор Поспішіль, о. Микола Молодовець, о. Іван Пайкуш, о. Володимир Левицький, о. Йосиф Панасюк і Преподобні: о. Михайло Перетятко, ЧНІ, о. Іван Отухлин, ЧНІ й о. Богдан Лукій, ЧНІ були спів-служителями Панахиди, Служби Божої й похорону. Всім їм нехай Всевишній заплатить щедрою десницею.

Наша особливо гаряча подяка Владиці Митрополитові Української Православної Церкви, Високопреосвященнішому Кир Мстиславу, що поцілунком християнської любови зустрінув біля могили очолюючих похоронний похід наших Отців; що своєю присутністю під час похорону — як єдиний Український Владика — вшанував нашого Дорогого Покійника й поклав грудку землі на Його домовину; що теплими й ніжними словами потішав нас і злагіднював наш біль...

Хорові церкви св. Івана Хрестителя під проводом п. Михайла Добоша дякуємо за зворушливі співи під час усіх жалібних відправ, а всім Приятелям — кол. Дивізійникам — за поміч у співах і в перенесенні домовини.

У вдячній пам'яті збережемо глибокий зміст жалібних промов, що їх виголосили: п. д-р Осип Утриско — над відкритою домовиною після Панахиди — від 80-літних ровесників Покійного; п. проф. Іван Зелик — над свіжою могилою — від учителів, як співпрацівників Покійного; під час поминального обіду — п. ред. Михайло Островерха — від Братства Українських Січових Стрільців; п. ред. Степан Конрад, що говорив про душпастирську, громадську й науково-письменницьку працю Покійного; п. Григорій Бура — від односельчан і п. Юрій Кігічак — від співмешканців Покійного в таборах у післявоєнній Німеччині.

Усім, що так численно взяли участь у жалібних відправах, особливо ж у похороні та в тризні — наше щире Спасибі.

З усієї душі дякуємо за пожертвовані Служби Божі, за молитви, за прислані вінки й китиці цвітів, за пожертви на Фонд „Церква в Потребі", за усні й письменні висловлення співчуття, а окремо — за Служби Божі, що їх самочинно відправили в різних місцевостях Всечесніші Отці, Приятелі Покійного.

Щира подяка Сестрицтву в Бавнд Бруку під проводом п-ні Сидоренко й п-ві Довбастюкові за вміле приготування та дбайливу обслугу під час тризни.

Дякуємо похоронному заведенню „Литвин і Литвин" в Ірвінґтоні за взірцеве полагодження всіх справ, зв'язаних із похороном.

Нехай Господь винагородить усіх обильними ласками.

Вдова — ВОЛОДИМИРА
з усією РОДИНОЮ

Нюарк, 2. XI. 1972

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. о. МИХАЙЛА КРАВЧУКА

на Фонд „Церква в Потребі" зложили слідуючі особи:

по 25.00 дол.: д-р Люба Стефанівська, о. Василь Яремик;
по 20.00 дол.: Ярослав і Осипа Яворські, Степан Ільницький, д-р Богдан і Даня Худьо, Лев і Юля Мазурець, Орися Панчук, Богдан і Мирося Бурачинські, Мирон і Зеновія Бурак;
по 10.00 дол.: Павло й Анна Петровські, Ярослава Лісовець, Григорій Бура, Василь Качмар, Кость і Олена Лисько, Володимир і Лідія Данилюки, Петро Длябога, Петро Семенюк, Дуся Лисько, Михайло Матвіїв, Василь і Марія Кузик, Роман Іванило, Євгенія Харченко;
по 5.00 дол.: І. А. Дзедзик.
РАЗОМ: 325.00 дол.

На СЛУЖБИ БОЖІ

що будуть відправлені в Римі, по 5.00 дол. зложили: Іван і Оля Островки, Роман і Ірена Кочержуки, Марія Рудзінська, Ярослав і Рома Пиндуси, Стефанія Андерсон, Василь і Дарія Гусарі, І. А. Дзедзики, Василь Качмар, Ірена Гайдучок, Ірена Сигалів, Галя Клим.

Пожертви на фонд „Церква в Потребі" та на Служби Божі в Римі зібрала п-ні Є. Харченко.

НІКСОН В ЕВРОПЕЙСЬКІЙ ОПІНІЇ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

сподіваються від Ніксона під час другої каденції. „Праві" вважають, що Ніксон, який стоїть напередодні закінчення війни у В'єтнамі і тим позбавиться величезного тягару і який започаткував створення нової рівноваги сил у світі, втягуючи Китай і Японію до міжнародних розгривок, матиме більше спроможностей, щоб говорити з Москвою „твердо", так би мовити, з позицій сили. „Ліві" власне цього бояться. Вони бояться що в своїй другій каденції Ніксон „покаже своє справжнє обличчя", тобто обличчя державного мужа, який свідомий непроминальної небезпеки совєтсько - комуністичного імперіялізму і буде стримувати тих, які захоплені перспективами „відпруження" з Москвою.

Майбутнє покаже, чи і які будуть зміни в міжнародній політиці Ніксона, оскільки він буде американським президентом на наступні чотири роки. В кожному разі, міжнародна ситуація вже змінилася або змінюється. Коли ще недавно говорилося про дві потуги, ЗСА і СССР, то тепер приходить Китай, подає про себе голос Японія і все далі й далі йде до свого здійснення плян зміцнення об'єднаної Західньої Европи. Отже, стоїмо в обличчі вже не двох, а — принаймні в потенції — п'ятьох потуг. А що чотири з цих потуг не мають ніякого бажання слухатися диктатів Москви, то ситуація нібито змінюється в некорисіь Москви.

Є ще шоста потуга в світі, про яку тепер не тільки не говорять, але яку за потугу, либонь, ніхто не вважає. Ця потуга — це поневолені Москвою народи — поза межами і в межах Совєтського Союзу. Серед них — український народ. Можливо, що про цю, як ми сказали, потугу не говорять, бо бояться, щоб вона не перешкоджала у тих загальних спробах наближення з СССР, що тепер помічаємо на Заході. Можливо, однак, тому, що значення й ролю поневолених народів на Заході недоцінюють. Проте, всі дані щодо внутрішнього становища в СССР і в сателітних країнах говорять про те, що поневолені народи не „вмруть", що їх сила і спротив зростатимуть аж до тої міри, що вони стануть справді потугою, яка захитає основами російсько-совєтської імперії. І тоді на цю шосту потугу безумовно зверне увагу світ. І тоді вона почне відігравати належну їй ролю у світовій політиці.

Питання: чи през. Ніксон знає або принаймні відчуває, що така шоста потуга існує і зростає? І чи він ураховує у своїх політичних плянах можливість звернення уваги на проблеми поневолених народів? В кожному разі, нам видається, що през. Ніксон принаймні більше поінформований про ці проблеми, ніж його конкурент, МекҐоверн. А якщо так, то це викликало б симпатії у представників цих поневолених народів до през. Ніксона.

„ПІДПІЛЬНА ЛІТЕРАТУРА В УКРАЇНІ"

Тусон, Арізона. — „Підпільна література в Україні" була темою доповіді на річній конференції Американської Асоціяції Професорів мов і літератури, що відбулася тут в Арізонському університеті 20 і 21 жовтня ц. р. Доповідь виголосив професор мов і літератури Стейтового Коледжу Форт Гейс у Тексасі, д-р Роман Кухар. Доповідь відбулася в рямках слов'янського симпозіюму, що його зорганізував професор Юта університету, д-р Богдан Чопик. Понад пів сотні учасників симпозіюму, професорів коледжів і університетів Америки і Канади, приймали оживлену участь в дискусії на цю тему.

ФІЛІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЩАДНИЦІ „ТРИЗУБ" В НЮАРКУ

Департамент Банківництва Стейту Ню Джерзі дав дозвіл Українській Щадниці „Тризуб" в Ню Арку на відкриття філії при 700 Санфорд Аве., в околиці Української Католицької Церкви св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж. Головна канцелярія щадниці міститься при 760 Клінтон Аве., а майно „Тризуба" на день 30-го вересня виносить 14.3 міл. долярів.

ВЕЧІР ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО КОНКУРСУ ДЛЯ МОЛОДІ

На Літературно - Мистецький Конкурс для Молоді, що його влаштовує Бібліотека Пласту і Рідної Школи у Філядельфії, наспіло 29 літературних і 28 мистецьких творів, авторами яких є молодь у віці від 11 до 18 років. Твори оцінюватимуть два жюрі: літературне, в склад якого входять Уляна Любович, Оксана Ґенґало та Іван Керницький, і мистецьке, що його членами є Марія Стефанів, Софія Лада та Петро Мегик. В суботу 4 листопада 1972 року в Пластовому Домі у Філядельфії відбудеться вечір нагороджених творів і роздача нагород. Початок о 6-ій год. вечора.

У Ню Йорку відзначатимуть Листопадові роковини і 30-річчя УПА

Ню Йорк. — Комітет Об'єднаних Українсько-американських організацій великого Ню Йорку, як Метрополітальний Відділ УККА, влаштовує в неділю 5 листопада ц. р. о год. 4 по пол. в авдиторії Стайвезант Гай -скул при 15-ій вул. (між 1 і 2 Евеню) святочну Академію, присвячену 54-им роковинам Листопадового перевороту та 30-річчю Української Повстанської Армії. Програма почнеться Апелем Поляглим, після чого промову виголосить редактор Іван Кедрин. У мистецькій частині виступлять Ія Мацюк, сопрано, при акомпаніяменті проф. О. Омельського, — хор „Прометей" з Філядельфії під проводом М. Длябоги й при акомпаніяменті Ірини Чуми, — та, на закінчення програми, буде показаний монтаж „Листопадові Дні", силами молоді Пластової Станиці Ню Йорку.

В українських церквах відбудуть в тому дні Вогослужби в намірені Українського Народу з Панахидами за поляглих Вояків.

209,130,000 АМЕРИКАНЦІВ

Вашингтон. — На кінець серпня 1972 року увесь американський народ нараховував 209 мільйонів 130 000 осіб. У серпні місяці було майже 155 000 народжень. Урядове Бюро перепису населення повідомило 30-го жовтня, що за останній рік у ЗСА збільшилася кількість всього населення на 0,8 відсотка, або в цифрах — на 1 мільйон 700 000 душ, у порівнянні з минулим роком.

КЕРІВНИК ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛКИ ВЧИТЕЛІВ у Ню Йорку Алберт Шенкер повідомив, що спілка буде платити по 5 000 долярів кожному, хто допоможе затримати й передати до рук поліції особу, яка напала на вчителя або вчительку. Тим часом у 38-й школі на Бруклині старший брат одного учня напав на вчителя й побив його, виступивши в обороні молодшого брата, на якого вчитель накричав за якийсь проступок. Напасника Дейвіса заарештували.

ТАРЗАН, Ч. 6836. Генерал Ітс дає Тарзанові нове доручення

Так, Момбуззі! Так, генерале Ітсе, слухаю тебе!

Злочинці, які доставили кікам кріси й уніформи, йдуть на лови з мушкетами до племени урурі. Як би ти простежив їх без їхнього відома...

Я, генерале?

Так, вони прямують до уруруського ліса, вздовж східнього берега річки Уруру. Твій гелікоптер міг би тебе там залишити, на краю ліса, вперед і їхньої ловецької виправи...

Тоді, не стягнувши на себе підозри, ти міг би підкрастись і бути свідком, як вони перепачковують зброю до урурів!